

УДК 341.934

Валерій БРИЖКО

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
науково-дослідного центру
правової інформатики
Академії правових наук України,
заслужений винахідник України

ДО ПИТАННЯ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ І ЗАХИСТУ ПРАВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розглянуто стан та перспективи українського законодавства у сфері інтелектуальної власності в контексті захисту персональних даних і міжнародного права.

Рассмотрены состояние и перспективы украинского законодательства в сфере интеллектуальной собственности в контексте защиты персональных данных и международного права.

The state and prospects of the Ukrainian legislation in the field of intellectual property are examined in the context of the personal data protection and international law.

Ключові слова: інформаційне право, інтелектуальна власність, захист персональних даних.

Ключевые слова: информационное право, интеллектуальная собственность, защита персональных данных.

Keywords: information law, intellectual property, personal data protection.

Термін «інтелектуальна власність» змінив дефініцію «духовна власність» і був запроваджений для задоволення, насамперед, економічних потреб. Вживання цього поняття правомірне, якщо поставитися до нього як до умовної категорії, що має економічний зміст, предметом правового регулювання якого є дії щодо створення та використання нематеріальних об'єктів – нових знань, які одержують юридичну оболонку охороноздатності.

Згідно зі статтею 2 (VIII) Конвенції, що заснувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності (Стокгольм, 1967, дипломатична конференція держав – членів Паризької (1893) і Бернської (1896)

конвенцій), «інтелектуальна власність включає права, що належать до літературних, художніх і наукових творів, виконавчої діяльності, звукозапису, радіо- й телевізійних передач, винаходів, наукових відкриттів, промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань і комерційних позначень, а також до захисту від недобросовісної конкуренції» [1]. У ширшому розумінні інтелектуальна власність означає: «закріплені законом права, які є результатом інтелектуальної діяльності людини в промисловій, науковій, літературній і художній сферах» [2]. Обсяг зазначених прав (виключних або невиключних) визначає сферу і час використання об'єкта творчості, що отримав від держави охоронний документ (патент, свідоцтво). Для контролю господарського обігу результатів творчості застосовують територіальні юридичні норми, що закріплюються національним і міжнародним законодавством за видами правового регулювання.

Варто зазначити, що єдиної міжнародної конвенції з охорони інтелектуальної власності немає. З XIX ст. ці інститути не піддаються уніфікації, і єдина конвенція навряд чи буде вироблена.

Зауважимо, що в юридичній літературі й досі тривають дискусії щодо співвідношення таких суміжних понять, як «захист прав» та «охорона прав».

На думку М. Лапчинського, головним змістом будь-якого права є охорона політичних, економічних та інших провідних у суспільстві інтересів. Термін «охорона» розуміється та вживається прихильниками такої позиції у широкому соціальному змісті, що передбачає «і закріплення, і сприяння розвитку, і регулювання» [3].

Дослідник А. Ларін вважає, що захист полягає у протидії незаконним порушенням і обмеженням прав та свобод, їхньому запобіганню, а також відшкодуванні збитку [4, 169–171]. Це синонім до слів оборона, охорона, юридична допомога, усунення небезпеки.

Розмежовуючи поняття «захист» та «охорона» прав, І. Ігонін пропонує порівняльний аналіз їхнього змісту. Отож, охорона прав – це складова частина їхнього забезпечення, яка містить: адекватне законодавче закріплення правомочності суб'єктів права; процесуальний порядок реалізації правомочності. Захист передбачає: заходи щодо виявлення, розкриття та припинення правопорушень, що пося-

гають на права особи; юридичну відповідальність; компенсаційно-відновлювальні заходи, пов'язані з відшкодуванням майнової та моральної шкоди, яка завдана суб'єкту в результаті порушень його прав [5, 13–14].

Охорона суб'єктивних прав – це юридична форма забезпечення їхнього захисту. Захист – змістовніше, динамічніше та практичніше поняття, що містить у собі поняття «охорона» з відповідною їй статичною та функціонально-юридичною сутністю. Підтвердженням цього є принципи та їхня реалізація у нормах міжнародного права щодо патентознавства, згідно з якими охорона розглядається як надання відповідних прав у обсязі юридичного документа – патенту чи свідоцтва на результати інтелектуальної діяльності особи.

Дискусія про економіку інтелектуальної власності почалася завдовго до появи інформаційно-комп'ютерних технологій і мереж (е-середовище).

Вважається, що власністю можуть бути тільки речі, власність – це «продовження тіла» людини. Результат інтелектуальної праці – це «продовження людської душі», він – нематеріальний. Інформацію, знання не відчуєш на дотик, вони не обмежені в просторі. Отже, нематеріальні об'єкти не можуть бути власністю. Вони є предметом виключного або невиключного права використання, зокрема тиражування, і можуть одночасно використовуватися необмеженим колом осіб, які й не підозрюють про спільне застосування.

Виокремлюють два основні види правового регулювання відносин, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності: авторське право та право промислової власності (або патентне право). Обидва види ґрунтуються на результатах розумової праці, вони регулюють різні правовідносини. Коло об'єктів їхньої охорони близьке, але не тотожне. Авторське право регулює відносини, що виникають у зв'язку з використанням творів літератури, мистецтва та науки, зокрема, комп'ютерних програм і баз даних. Охорона (видання свідоцтва) поширюється на певні види й форми інформації. Правове регулювання авторських прав передбачає наявність механізму підтримки особистих немайнових прав автора – права на ім'я, неперекручування тексту та механізму підтримки його майнових прав, тобто права на виключне використання об'єкта інтелектуальної власнос-

ті, що дозволяє юридично вводити в господарський обіг результат творчості.

Право промислової власності було закріплене законодавчо в Англії у 1623 р. (перший патентний закон – «Статут про монополії» – розробив учений, лорд-канцлер Ф. Бекон разом з юристом Е. Кохом). Це значно раніше, ніж було визначено законом авторське право (перший закон про авторські права – «Статут королеви Анни», 1709), і з того часу передбачає регулювання відносин, пов'язаних з об'єктами винаходів, корисних моделей, промислових зразків, селекційних досягнень, що мають містити новизну наукового (винахідницького) рівня й промислового застосування [6, 7]. Охорона (видача патенту або свідоцтва) поширюється на зміст інформації, обсяг якої визначається формулою – короткою словесною характеристикою, що зумовлює сутність новації, рівень її відмінності від уже відомого.

До об'єктів промислової власності належать також засоби індивідуалізації: товарні знаки та торгові марки, знаки фірмових найменувань і найменування місць походження товарів, що оцінюються певною сумою коштів. Прикладом такого засобу індивідуалізації, як електронна адреса окремої особи, є його мережний відповідник – доменне ім'я.

Нині наростають суперечності між системою індивідуалізації у формі товарного знака, торгової марки, фірмового найменування і системою індивідуалізації у вигляді доменних імен, які не дають гарантій захисту від недобросовісної комерційної діяльності. Нові категорії правопорушників реєструють чужі товарні знаки як назву домену і відмовляються від прав на них тільки в обмін на певні виплати значних коштів від вартості об'єкта охорони з боку законного власника товарного знака (наприклад, вартість знака фірми «Кока-кола» – 10 тис. дол., фірми «Джип» – 60 тис. дол.). Власник відомої корпорації Аді Даслер неодноразово звертався з позовом до суду на електронних конкурентів, аби захистити свої права на товарний знак «Adidas» [8]. Так, є веб-сторінка www.adidas.spb.ru. Суфікс spb.ru означає стандартне позначення для Санкт-Петербурзького регіону. Товарний знак «Adidas» належним чином зареєстрований у Російській Федерації. Будь-який відвідувач мережі вважає, що при-

дбати товар цієї фірми в Санкт-Петербурзі значно дешевше. Він набирає домен, а насправді ця сторінка не має нічого спільного з відомою фірмою. Тобто, фірма «Adidas» має реального електронного конкурента-шахрая, який порушує законодавство Росії про товарні знаки і знаки обслуговування.

За кордоном зазначені дії правопорушника визначають делікт щодо законодавства про товарні знаки і знаки обслуговування, законодавства про припинення недобросовісної конкуренції та законодавства про захист персональних даних. У деяких країнах (наприклад, Великій Британії, Канаді, Німеччині, Італії) несанкціоноване використання імені, тобто персональних даних, є предметом розгляду в суді не тільки згідно з законодавством «Про захист персональних даних», а й «Про припинення недобросовісної конкуренції» [9].

У Росії судової практики у справах, пов'язаних із порушенням авторських прав у мережі Інтернет, практично немає, кількість судових розглядів незначна, рішення суперечливі та не досить логічні [10]. Так, на підставі рішення Арбітражного суду, «основна мета найменування домену (адреси) в мережі Інтернет – відрізнити одну галузь інформаційного простору від іншої. Домен не є ні товаром, ні послугою» [11]. Корпорації «Кодак» було відмовлено в позовній вимозі про заборону використання назви веб-сторінки (домену), яка збігалася з назвою її товарного знака.

Сформована мережна практика полягає в тому, що одержати вже наявне доменне ім'я можна в разі згоди зацікавлених сторін. Доменне ім'я, хоча й «безтілесне», але містить елементи традиційних об'єктів інтелектуальної власності. Вони схожі з грошима й цінними паперами, що оформлюються в електронному вигляді: контроль за їх використанням може забезпечити спеціальна електронна система. Використовувати чуже доменне ім'я, не вносячи зміни до DNS (реєстру), неможливо. DNS контролюють треті особи, яких не цікавлять проблеми інтелектуальної власності та захисту даних.

Компанії-провайдери, які реєструють назви, надають на певний проміжок часу право на її використання, після закінчення якого потрібно сплатити за продовження послуги. Якщо оплата не здійснена, то обрана назва відразу надходить у відкритий продаж і впродовж кількох годин її власником може стати інша особа.

З 1998 р. за пропозицією уряду США Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) проводить консультації із зазначених проблем. ВОІВ вважає за необхідне розробити рекомендації для організації, яка несе відповідальність за надання доменних імен в усьому світі, – ICANN («Інтернет-корпорація з надання імен і номерів»). У 1999 р. було прийняте рішення про зобов'язання ICANN запровадити процедуру вирішення спорів у зв'язку з використанням доменних імен у всіх доменах першого рівня: будь-який заявник, який бажає зареєструвати доменне ім'я, має давати згоду на застосування до нього цієї процедури в разі, якщо виникне спір із власником загальновідомого товарного знака [12]. Крім того, ВОІВ займається питаннями врегулювання спорів відносно доменних імен, що знаходяться в таких доменах першого рівня: .com, .net, .org, .nu. Досі не передбачені зазначені процедури щодо врегулювання спорів щодо імен в інших доменах (російських – .ru, українських – .ua).

Інша проблема пов'язана з літературною, аудіовізуальною продукцією тощо.

Вважається, що подання інформації в е-середовищі є результатом інтелектуальної праці. Навіть та інформація, що не відповідає нормам охороноздатності, в мережах набуває характеру об'єктів інтелектуальної власності – в неї вкладена творча праця. Тож подібна інформація має охоронятися згідно із законодавством про інтелектуальну власність. Невідомо, як ставитися до правового регулювання прав на гіпертекстову сторінку, що використовує велику кількість елементів: текст, малюнок, товарний знак, промисловий зразок, знак найменування, аудіозапис, дизайн, фото тощо. Результати інтелектуальної праці можуть бути легко об'єднані в єдиний продукт, наприклад, на CD-ROM. Це призводить до розмивання меж між різними типами і рівнями інтелектуальності робіт, тобто стирання меж між видами правової охорони. Отже, все зосереджується на проблемі забезпечення доказу протиправних дій в умовах нестабільності даних (інформації в електронному вигляді). У мережах вони не підлягають індивідуалізації або ж потребують великих витрат і зусиль. Немає правових формул, що забезпечують регуляцію суспільних інформаційних відносин, пов'язаних із використанням у мережах об'єктів інтелектуальної власності. Від відповідей на поставлені питання за-

лежать можливості реального захисту авторських і патентних прав у міжнародному масштабі.

Головне, що з розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій, дигіталізації інформації (перетворення на цифрову форму) і виникненням мереж, що не визнають національних кордонів, наочно демонструється криза (штучність) традиційних юридичних уявлень про регулювання прав на результати інтелектуальної діяльності людини. Отже, в майбутньому реалізація права авторів на контроль за поширенням інформаційних продуктів їхньої творчості в мережах буде існувати лише в юридичних текстах. Законодавством будь-якої країни не передбачений державний моніторинг порушення прав у сфері інтелектуальної власності. Ця проблема стосується осіб, зацікавлених у пошуках делікту.

Авторське право передбачає охорону майнових і немайнових прав. До немайнових належить право на авторство, ім'я, оприлюднення, захист репутації автора. Відповідно до майнових прав автор має виключне право на використання об'єкта інтелектуальної власності, а саме: право на відтворення, поширення, публічне виконання, переклад, перероблення і продаж (введення господарського обігу). Так виникло узагальнене поняття авторського права як права автора на тиражування, тобто «копірайт» (від англ. – *copyright*). Це право діє тільки тоді, коли робота зафіксована в письмовій або іншій об'єктивно вираженій формі, тобто розміщена на матеріальному носіїві.

Автор може тиражувати об'єкт права сам або передавати власні права на тиражування іншим особам безкоштовно або за оплату. Передача прав здійснюється на підставі ліцензійного договору, в якому узгоджується обсяг прав (увесь об'єкт інтелектуальної власності або його частини, час і територія використання тощо).

Більшість конфліктів щодо обмеження прав авторів стосуються винагороди або втрати ними вигоди. Автори правомірно наполягають на необхідності вказувати їхнє ім'я і недопустимості перекручування змісту твору. Рідше виникають питання і вимоги щодо дотримання прав авторів на публічне виконання творів. Це пов'язано з тим, що в цьому разі значно складніше притягти порушника прав до відповідальності, довести факт провини, її обсяг.

Традиційно об'єктами авторського права не є офіційні документи (зокрема законодавство), державні символи і знаки, твори народної творчості, повідомлення про події й факти, що всім відомі. Також власник цікавих інформаційних повідомлень, що зберігаються в цифровому вигляді та зведені в базу даних, можуть вимагати не тільки їхньої охорони, а й захисту. Нині рівень технічних можливостей не завжди дозволяє скопіювати з мережі базу даних, тому не виникає й особливих проблем із її захистом. Проблеми можуть виникнути тільки із захистом від копіювання окремих творів, що знаходяться в базі даних.

Законодавство й досі доопрацьовується і затверджується людьми, які розглядають інститут інтелектуальної власності з позицій паперового документообігу, реальності існування і можливості контролю використання матеріальних носіїв. Утім не звертається увага на те, що в е-середовищі інформаційні відносини не відповідають зафіксованим на папері правилам. Взагалі, порушення існують і будуть існувати. У мережах їх складно ідентифікувати з відповідними особами, відстежити навіть цілком легальну роботу людини, яка не хоче зробити щось протиправне. Вона працює, але анонімно. Її вчинки можуть бути доказом протиправних дій. Виникає цікавий момент – порушень немає, оскільки немає правових конструкцій, здатних регулювати суспільні відносини. Тобто, створено новий світ, відмінний від реального, – світ електронно-інформаційного простору, що вимагає нетрадиційних рішень у правовому регулюванні діяльності суспільства і громадського життя. Для майнових прав автора розвиток Інтернету несе загибель. Право авторів обмежувати доступ до інформації, що знаходиться на чужих носіях, у тих правових формулах, у яких воно зараз існує, поступово буде відходити в минуле.

Нині веб-сайти вже прирівняні до творів літератури, науки (у тому числі комп'ютерні програми) або мистецтва. Згідно з п. 3 ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» перед публікацією веб-сайта варто одержати свідоцтво на володіння авторськими правами або подати заявку на реєстрацію. Реєстрація визнається судом як юридична презумпція авторства, тобто вважається дійсною, якщо в судовому порядку не буде доведено протилежне. Для охорони авторських прав на програму або веб-дизайн необхідно роздрукува-

ти на папері букво-графічний код програми (файл, написаний мовою HTML) в обсязі, що дозволяє його ідентифікувати і відрізнити від інших інформаційних продуктів. Також необхідно надати на депонування магнітний носій, що містить інформаційний продукт. Проте легкість отримання інформаційних текстів з допомогою сучасних комп'ютерних засобів, інформаційних технологій і мереж роблять усі зусилля утримати владу над нематеріальним марними. Можна зробити доступ до тексту платним, однак відразу в е-середовищі з'явиться той самий текст, але безкоштовно.

Традиційно під час поліграфічного виготовлення нового твору об'єкт авторського права захищається завдяки матеріальному носієві, а його копіювання є трудомісткою справою. Сучасні інформаційні технології копіювання дають змогу робити це просто, швидко і дешево. Через дешевше електронне копіювання люди частіше спілкуються з допомогою мережі, тому складніше помічати використання інтелектуальної власності. Наприклад, у США неправомірно використовується до 35 % ліцензійного програмного забезпечення, в Україні – понад 90 %.

Тому потрібно змінювати закони, оскільки неможливо всіх виробників компакт-дисків, виконавців фонограм тощо вважати злочинцями. Більшість людей купують неліцензійну касету з фільмом або відсилають друзям файл із книгою. Взагалі, розповідь по телефону про зміст фільму, що сподобався, або наспівування популярної пісні є предметом порушення авторського права. Отже, право відстає від технологій. Безкоштовна книга – це книга, за яку хтось заплатив.

В Україні більшість громадян не вірить в охорону (тим більше – в захист) авторських прав, а меншість намагається зберегти і нав'язати традиційне розуміння авторського права більшості за допомогою силових структур і «асфальтових катків».

У 1995 р. Європейський Союз розробив рекомендації ENFOPOL про законний моніторинг мереж, що є обов'язковим для країн – членів ЄС. Документ обумовлює необхідність розроблення національної нормативно-правової бази, що відповідає його спільним положенням і регламентує методи та способи моніторингу телекомунікації. Проте й досі є проблеми в застосуванні національних законів під час міжнародного інформаційного обміну, який потребує уніфікова-

ної нормативно-правової бази. Щодо України, то законодавчі пропозиції надавалися з кінця 1990 рр., але до цього часу країна так і не має відповідного закону.

Зі збільшенням числа відвідувачів концепцію «копірайта» витісняє загальноживаний «копілефт». Люди згодні дотримуватися деяких інтересів автора: не спотворювати твір, не забувати вказувати його ім'я. Однак концепція «копілефта» (англ. – copyleft) визнає немайнові права автора, але ігнорує його майнові права.

Засоби сучасної криптографії, зокрема е-підпису, дозволяють технологічно захистити більшість із авторських прав. Підписаний твір можна копіювати, але зміни вносити не можна.

З'явилася нова, але дуже важлива концепція, яка обмежує рух даних, – ргіvасу, що стосується прав і свобод людини, її приватного життя, а не тільки охорони й захисту прав на інтелектуальну власність. У будь-якої новації, тобто нової інформації, є автор (власник, володілець), що має персональні дані, які є його власністю. Використання відомостей про автора має здійснюватися тільки з його дозволу. Використовувати зміст приватного листа з подробицями на підставі того, що ім'я автора і текст листа не перекручені, можна тільки з дозволу авторів. Використовувати відомості щодо винаходу можна тільки з дозволу автора (власника), який має відповідні персональні дані, захист яких передбачений міжнародним правом. Тобто, є два інститути права, що можуть функціонувати одночасно, – право інтелектуальної власності та право власності на персональні дані. Вони підкріплюють і посилюють один одного. Щоб указані інститути запрацювали, слід легалізувати відповідний правовий механізм [13], запровадження якого нині потребує тільки політичних зусиль, – приєднання України до Конвенції Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» № 108 (Страсбург, 1981) [14] та прийняття національного базового закону «Про захист персональних даних» [15].

Проект Закону України «Про захист персональних даних» від 10.01.2003 № 2618 розроблявся та узгоджувався з міністерствами і комітетами понад 10 років. Він пройшов правову експертизу юристів міністерств, комітетів (був офіційно узгоджений керівниками), народних депутатів України, громадських організацій. Безпосередньо

його підтримали 18 докторів та 19 кандидатів наук. Враховано понад 600 зауважень і пропозицій. Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України надало про нього позитивний висновок.

Проте вже понад 10 років Україна не в змозі ратифікувати Конвенцію Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» від 28.01.1981 № 108 і запровадити відповідний базовий закон, передбачений європейськими стандартами [17, 121–129].

Зазначимо, що немає необхідності закликати до негайного переходу до «посткопірайтноі» системи. Адже система авторського права в майбутньому не зможе забезпечити життя автора на ренту від результатів його інтелектуальної праці. Творча особа має забути про моделі поведінки епохи «копірайта».

Оплата за авторську працю відбуватиметься так: поки автор працюватиме та пропонуватиме свої новації, він одержуватиме гроші. Аби заробити на творчості, автор має виконувати замовлення за договором. Найпопулярніші автори (письменники, журналісти, композитори, скульптори) давно одержують від видавництв замовлення, оскільки ринкові відносини в інформаційній сфері зобов'язують представляти конкретні результати (інформаційні продукти), плата за які має відбуватися лише раз.

Сучасний законодавець продовжує дотримуватися традиційного підходу до регулювання авторських прав у е-середовищі за таким принципом: норми авторського права реального світу поширюються на суспільні відносини у віртуальному просторі. Проте Інтернет створювався як мережа для вільного поширення й одержання корисних для суспільства даних, з урахуванням норм права й етичних принципів, що забезпечують соціальну справедливість і рух у напрямку до свободи. Тобто, Інтернет активно сприяє історичному переходу категорій «право» (у тому числі – «інформаційне право») та «правова держава» від поняття «справедливість» до поняття «свобода».

Конституція України 1996 р. законодавчо затвердила право на свободу й особисту недоторканність (ст. 29) і неприпустимість збирання, зберігання, використання та поширення інформації про особу

без її згоди (ст. 32), крім випадків, визначених законом, і тільки в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (ст. 34).

Норми, наведені в законодавстві, не достатньо конкретизовані та не мають відповідного механізму щодо чинних норм права. Прийнятий у 1992 р. Закон України «Про інформацію» повністю не визначає систему захисту прав громадян на недоторканність приватного життя у сфері захисту персональних даних. Це свідчить про відсутність дієвої нормативної бази у сфері захисту персональних даних, незважаючи на наявність загальних норм конституційного і цивільного права. Це підтверджено рішенням Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 р. щодо офіційного тлумачення ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» і ст. 12 Закону України «Про прокуратуру».

Порівняно з відповідними міжнародними стандартами, українські засоби організаційно-правового захисту персональних даних незадовільні.

Основними причинами цього є суб'єктивно настроєне ставлення до проблеми захисту прав людини з боку окремих представників органів державної влади та недостатнє розуміння в суспільстві важливості її вирішення.

Формування е-середовища, що створює умови оперативного і безмежного руху інформаційних ресурсів щодо товарів, капіталів і послуг, велика активність у формуванні баз даних (політичного, економічного, фінансового, банківського, технологічного, екологічного, освітянського, культурного, інформаційного, виробничого, правоохоронного та іншого змісту) викликає необхідність не тільки захисту персональних даних, а й їх вільного руху для співробітництва в усіх сферах життя. Організаційно-правове впорядкування суспільних інформаційних відносин у зв'язку із захистом персональних даних, гармонізація з міжнародними стандартами захисту прав та основоположних свобод має важливе значення як необхідна передумова входження країни у світове е-середовище, що сприяє створенню громадянського суспільства.

Приблизна оцінка ситуації із захистом персональних даних вимагає активності в політичному вирішенні питання про ратифікацію Україною Конвенції Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» № 108 і приведення всієї законодавчої бази у відповідність з положеннями міжнародних стандартів згідно з базовим Законом України «Про захист персональних даних». Це сприятиме не тільки підвищенню рівня охорони об'єктів інтелектуальної власності, а й створенню умов забезпечення захисту прав із погляду використання механізмів захисту персональних даних.

Список використаних джерел

1. Минков А.М. Международная охрана интеллектуальной собственности. – СПб.: Питер, 2001. – 720 с.: ил. – (Серия «Закон и практика»).
2. Основи інтелектуальної власності. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 1999. – 578 с.
3. Лапчинский М.В. Некоторые аспекты исследования понятия «юридические средства охраны гражданских прав» // Государство и право. – 2003. – № 5. – С. 88–90.
4. Общая теория прав человека / под ред. Е.А. Лукашевой. – М., 1996. – 341 с.
5. Игонин С.В. Институт личной неприкосновенности работников правоохранительных органов в законодательстве современной России: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 2000. – 22 с.
6. Патентное право капиталистических и развивающихся стран. – М.: ВНИИПИ НПО «Поиск», 1981. – 129 с.
7. Дахно И.И. Патентоведение. – Х.: Ксилон, 1997. – 313 с.
8. Упорядкування суспільних інформаційних відносин у сфері захисту персональних даних // Правова інформатика. – 2003. – № 1. – С. 38.
9. Еременко В.И. Законодательство о пресечении недобросовестной конкуренции капиталистических стран. – М.: ВНИИПИ НПО «Поиск», 1991. – 171 с.
10. Семенов Г.И. Авторские права в Интернете: подход к решению проблемы. – [Электронный ресурс]: www.medialaw.ru/publications/books/wb-tele/ch3.html#5

11. Трегубов А.А. Свобода информации. Тренинговое пособие для должностных лиц. – [Электронный ресурс]: www.vic.spb.ru/law/cases/case_tm_domain_kodak.htm

12. Запровадження процедури вирішення спорів у зв'язку з використанням доменних імен. – [Електронний ресурс]: www.icann.org/udrp/udrp-polscy-24oct99.htm

13. До питання економічного аспекту захисту персональних даних у контексті права власності на інформацію // Правова інформатика. – 2006. – № 1 (9). – С. 45–54.

14. Конвенція Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» № 108 (Страсбург, 28.01.1981) // Правова інформатика. – 2006. – № 2. – С. 77–83.

15. Порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері захисту персональних даних: монографія / В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець; за ред. М. Швеця. – К.: НДЦПІ АПРН України, 2006. – 205 с.

16. Про прийняття за основу проекту Закону України «Про захист персональних даних»: Постанова Верховної Ради України від 15.05.2003 № 784-IV.

17. Брижко В.М., Швець М.Я., Цимбалюк В.С. е-боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право: монографія // за ред. М. Швеця. – К.: НДЦПІ АПРН України, 2007 р. – 317 с.

Стаття надійшла 25.09.2009.